

BÀI TẬP CHƯƠNG I

1. Cho một kênh hình thang có $b = 12\text{m}$; độ sâu $h = 3\text{m}$; mái dốc $m = 1,5$; độ nhám $n = 0,025$ và độ dốc $i = 0,0002$. Tính lưu lượng qua kênh.

Giải :

$$W = (b + mh)h = (12 + 1,5 \times 3) \times 3 = 49,5 \text{ m}^2$$

$$X = b + 2h\sqrt{1 + m^2} = 12 + (2 \times 3\sqrt{1 + 1,5^2}) = 22,8 \text{ m}$$

$$\rightarrow R = \frac{W}{X} = \frac{49,5}{22,8} = 2,17 \text{ m}$$

$$C = \frac{1}{n} R^y = \frac{1}{0,025} 2,17^{1/5} = 46,7 \text{ m}^{0,5}/\text{s} \quad (\text{theo Pavelovsky, } y = 0,2)$$

$$\rightarrow Q = WC\sqrt{Ri} = 49,5 \times 46,7 \times \sqrt{2,17 \times 0,0002} = 48,15 \text{ m}^3/\text{s}$$

2. Một kênh hình thang có $b = 12\text{m}$; độ sâu $h = 3\text{m}$; mái dốc $m = 1,5$; độ nhám $n = 0,025$ và độ dốc $i = 0,0002$. Để lưu lượng là $60\text{m}^3/\text{s}$, thì độ dốc đáy kênh là bao nhiêu?

→ Bài tập tự làm

3. Xác định kích thước của kênh hình thang (b, h) bằng phương pháp giải tích sao cho mặt cắt lợi nhất về thủy lực, cho biết $m = 1,5$; $n = 0,0275$; $i = 0,0006$ và $Q = 1,1\text{m}^3/\text{s}$.

Giải : Mặt cắt có lợi về thủy lực khi có R max.

$$\rightarrow \beta_{\text{in}} = 2(\sqrt{1 + m^2} - m) = 2(\sqrt{1 + 1,5^2} - 1,5) = 0,606$$

Mà $\beta_{\text{in}} = \frac{b}{h} = 0,606 \quad \rightarrow \quad \mathbf{b = 0,606 h}$

$$K_0 = \frac{Q}{\sqrt{i}} = \frac{1,1}{\sqrt{0,0006}} = 44,91 \text{ m}^3/\text{s}$$

Tính thử dần, lập bảng bằng Excel :

h	b = 0,606h	$W = (b + mh)h$	$X = b + 2h\sqrt{1 + m^2}$	$R = \frac{W}{X}$	$C = \frac{1}{n} R^y$	$K = \frac{Q}{\sqrt{i}}$
1	0,606	2,106	4,21	0,5	30,7	45,72
0,99	0,6	2,06	4,17	0,494	30,6	44,3
..	...	...	...	...	...	...

So sánh thấy $K_0 \approx K \approx 44,3 \text{ m}^3/\text{s} \rightarrow$ chọn $h = 0,99 \text{ m}$ và $b = 0,6 \text{ m}$

4. Xác định kích thước của kênh hình thang (b, h) bằng phương pháp giải tích, cho biết $Q = 75 \text{ m}^3/\text{s}$; $v = 1,25 \text{ m/s}$; $m = 2$; $i = 0,00038$ và $n = 0,0225$.

Giải: Ta có $v = C\sqrt{Ri} \Rightarrow R = \frac{v^2}{C^2 \cdot i}$. Theo Manning $C = \frac{1}{n} R^{1/6}$, vậy:

$$R = \frac{v^2}{\left(\frac{1}{n} R^{1/6}\right)^2 \cdot i} = \frac{v^2 \cdot n^2}{R^{1/3} \cdot i} \Leftrightarrow R \cdot R^{1/3} = R^{4/3} = \frac{v^2 \cdot n^2}{i} \Leftrightarrow R = \left(\frac{v \cdot n}{\sqrt{i}}\right)^{3/2} = \left(\frac{1,25 \times 0,0225}{\sqrt{0,00038}}\right)^{3/2} = 1,73 \text{ m}$$

$$W = (b + mh)h = mh^2 + bh, \quad m = 2 \text{ nên } W = 2h^2 + bh$$

$$W = \frac{Q}{v} = \frac{75}{1,25} = 60 \text{ m}^2 \text{ nên } 2h^2 + bh = 60 \quad (1)$$

$$X = b + 2h\sqrt{1+m^2} = b + 2h\sqrt{1+2^2} = b + 2\sqrt{5}h$$

$$X = \frac{W}{R} = \frac{60}{1,73} = 34,68 \Rightarrow 2\sqrt{5}h + b = 34,68 \quad (2)$$

Phương trình (1) và (2): $\begin{cases} 2h^2 + bh = 60 \\ 2\sqrt{5}h + b = 34,68 \end{cases}$ khi b sẽ có $2,47 h^2 - 34,48 h + 60 = 0 \quad (*)$

Giải phương trình bậc 2 (*) sẽ được 2 nghiệm:

$$\begin{aligned} h_1 = 2,03 & \rightarrow b_1 = 25,49 \rightarrow \text{chấp nhận} \\ h_2 = 11,0 & \rightarrow b_2 = -18,76 \rightarrow \text{loại} \end{aligned}$$

5. Xác định độ sâu chảy đều h trong kênh hình thang theo phương pháp đối chiếu mặt cắt lợi nhất về thủy lực của Agorotskin, cho biết $Q = 3 \text{ m}^3/\text{s}$; $b = 2 \text{ m}$; $m = 1$; $i = 0,0008$ và $n = 0,014$.

Giải: $f(R_{\text{in}}) = \frac{4 \cdot m_o \cdot \sqrt{i}}{Q}$ với $m_o = 2\sqrt{1+m^2} - m = 2\sqrt{1+1^2} - 1 = 1,828$

$$f(R_{\text{in}}) = \frac{4 \times 1,828 \times \sqrt{0,0008}}{3} = 0,0689$$

Tra bảng (1-1) $\rightarrow R_{\text{in}} = 0,549$ (có nội suy)

Lập tỉ số $\frac{b}{R_{\text{in}}} = \frac{2}{0,0549} = 3,64$ Tra bảng (1-2) $\rightarrow \frac{h}{R_{\text{in}}} = 1,47$ (có nội suy)

Với $h = R_{\text{in}} \cdot 1,47 = 0,549 \times 1,47 = 0,807 \text{ m}$

6. Xác định bề rộng b trong kênh hình thang theo phương pháp đối chiếu mặt cắt lợi nhất về thủy lực của Agorotskin, cho biết $Q = 5,2\text{m}^3/\text{s}$; $m = 1$; $i = 0,0006$; $n = 0,025$ và độ sâu chảy đều $h = 1,2\text{m}$.

→ Bài tập tự làm

7. Xác định kích thước mặt cắt kênh hình thang (b, h) theo phương pháp đối chiếu mặt cắt lợi nhất về thủy lực của Agorotskin sao cho $\beta = b/h = 5$, cho biết: $Q = 19,6\text{m}^3/\text{s}$; $m = 1$; $i = 0,0007$ và $n = 0,02$.

→ Bài tập tự làm

8. Xác định kích thước mặt cắt kênh hình thang (b, h) theo phương pháp đối chiếu mặt cắt lợi nhất về thủy lực của Agorotskin sao cho có lợi nhất về thủy lực, cho biết $m = 1,5$; $n = 0,0275$; $i = 0,0006$ và $Q = 1,1\text{m}^3/\text{s}$.

→ Bài tập tự làm

9. Xác định kích thước của kênh hình thang (b, h) theo phương pháp đối chiếu mặt cắt lợi nhất về thủy lực của Agorotskin, cho biết $Q = 75\text{m}^3/\text{s}$; $v = 1,25\text{m/s}$; $m = 2$; $i = 0,00038$ và $n = 0,0225$.

Giải: $f(R_{ln}) = \frac{4 \cdot m_o \cdot \sqrt{i}}{Q}$ với $m_o = 2\sqrt{1+m^2} - m = 2\sqrt{1+2^2} - 2 = 2,47$

→ $f(R_{ln}) = \frac{4 \times 2,47 \times \sqrt{0,00038}}{75} = 0,00257$

Tra bảng (1-1) → $R_{ln} = 2,24$ (có nội suy)

Theo Manning $R = \left(\frac{n \cdot v}{\sqrt{i}}\right)^{3/2} = \left(\frac{0,0225 \times 1,25}{\sqrt{0,00038}}\right)^{3/2} = 1,73$

Lập tỉ số $\frac{R}{R_{ln}} = \frac{1,73}{2,24} = 0,772$ Tra bảng (1-2) → $\frac{b}{R_{ln}} = 11,82$ (có nội suy)
 $\frac{h}{R_{ln}} = 0,903$

→ $b = R_{ln} \cdot 11,82 = 2,24 \times 11,82 = 26,47\text{ m}$
 $h = R_{ln} \cdot 0,903 = 2,24 \times 0,903 = 2,02\text{ m}$

10. Xác định vận tốc dòng chảy v và lưu lượng Q trong ống sành có đường kính $d = 30\text{mm}$ và độ đầy $s = h/d = 0,6$; độ dốc đáy $i = 0,008$, $n = 0,0025$.

→ Bài tập tự làm

11. Tính đường kính của đường hầm dẫn nước bằng bê tông cốt thép ($n = 0,015$); $i = 0,001$; nếu $Q = 24\text{m}^3/\text{s}$; $s = 0,7$.

Giải : Ta có $s = 0,7 \rightarrow \cos\theta = 1 - 2s = 1 - (2 \times 0,7) = -0,4$
 $\rightarrow \theta = 113,58^\circ = 1,98 \text{ rad.}$

$$W = \frac{1}{8}(2\theta - \sin 2\theta)d^2 = \frac{1}{8}(2 \times 1,98 - \sin 2(113,58))d^2 = 0,586.d^2 = K_w d^2$$

$$X = \theta.d = 1,98.d$$

$$R = \frac{W}{X} = \frac{0,586.d^2}{1,98.d} = 0,296.d$$

Theo Manning $C = \frac{1}{n}R^{1/6} = \frac{1}{0,015}(0,296.d)^{1/6} = 54,42.d^{1/6}$

$$Q = WC\sqrt{Ri} = 0,586d^2 \times 54,42d^{1/6} \times \sqrt{1,98d \times 0,001} = 24$$

$$d^{8/3} = 43,74 \Rightarrow d = 4,12 \text{ m}$$

12. Xác định đường kính của ống tròn bằng bê tông cốt thép sao cho $s = h/H \leq 0,8$. Biết $Q = 3\text{m}^3/\text{s}$; $i = 0,004$; $n = 0,013$.

$\rightarrow$ Bài tập tự làm

13. Xác định độ sâu chảy đều h trong ống tròn bằng bê tông cốt thép, cho biết $d = 1,3\text{m}$; $Q = 3\text{m}^3/\text{s}$; $i = 0,004$; $n = 0,013$.

Giải : $Q = \frac{K_w^{5/3}}{\theta^{2/3}} \cdot \frac{\sqrt{i}}{n} \cdot d^{8/3} \Rightarrow \frac{K_w^{5/3}}{\theta^{2/3}} = \frac{Q.n}{\sqrt{i}.d^{8/3}} = \frac{3 \times 0,013}{\sqrt{0,004} \cdot (1,3)^{8/3}} = 0,306$

Mà $K_w = \frac{1}{8}(2\theta - \sin 2\theta) \Rightarrow \frac{\left[\frac{1}{8}(2\theta - \sin 2\theta)\right]^{5/3}}{\theta^{2/3}} = 0,306 \rightarrow \frac{\left[(2\theta - \sin 2\theta)^{5/3}\right]}{\theta^{2/3}} = 9,79 \text{ (*)}$

Giải phương trình (*) bằng cách thử dần, tính được $\theta \approx 126,87^\circ$

Ta có : $\cos\theta = 1 - 2s \rightarrow \cos(126,87) = 1 - 2s \rightarrow s = 0,8 = h/d$
 $\rightarrow h = d \cdot s = 1,3 \times 0,8 = 1,04 \text{ m}$

14. Xác định độ sâu chảy đều h trong ống tròn bằng bê tông cốt thép, cho biết $d = 1,5\text{m}$; $Q = 3\text{m}^3/\text{s}$; $i = 0,004$; $n = 0,013$.

$\rightarrow$ Bài tập tự làm